

Suvremeno gusarstvo na moru

Prijevare, krađe, otimačine, razbojništva na moru koja se događaju u sadašnjem suvremenom svijetu, čini se, nadmašuju opise starijih pisaca ili priče starih pomoraca. Danas se to razvilo u veliki posao — big, big business, kako reče jedan dobro verziran poslovni čovjek. Bili smo navikli čitati ili slušati događaje i priče s Kariba ili Južnog kineskog mora. Danas se veliki dio suvremenog gusarstva odigrava u vodama Istočnog sredozemlja ili se barem tu realizira. No, ne bi se moglo reći da je to jedino područje, jer su mu za petama Arapsko more i zapadna obala Afrike, dok je po razbojništvu još uvijek poznato Južno kinesko more čije su žrtve ponajviše vijetnamske izbjeglice.

U zadnjih nekoliko godina, suvremeno gusarstvo posebno je bilo aktivno u Istočnom sredozemlju. To područje, istočno od linije Cipar — Suez, postalo je poznato pod imenom Sredozemni ili Mediteranski trokut — po nazivu nešto slično kao tzv. Bermudski trokut, ali ipak različitog sadržaja.

U posljednjih par godina zabilježeno je skoro stotinjak slučajeva gusarstva u tom predjelu s većim ili manjim uspjehom, odnosno neuspjehom i materijalnim posljedicama što se penju na desetke milijuna američkih dolara. Tome su zasigurno pridonijele ratne i druge vrlo konfliktne i složene situacije i okolnosti koje vladaju na Bliskom istoku.

Pretežno se kao »žrtve« gusarstva javljaju brodovi što plove pod određenim zastavama, ali se isto tako može reći da su to u pravilu stariji brodovi koji pripadaju tzv. Single Ship Company, tj. firmama koje formalno imaju samo jedan brod. Ovi se brodovi često pojavljuju na tržištu broskog prostora s dosta povoljnim ponudama pa dobivaju posao, ali im isto tako lakomisleni upadaju u zamku. Ni vrsta tereta nije baš nezanimljiva. Izgleda da su vrlo atraktivni neki kemijski proizvodi, drvo, betonsko željezo, telekomunikacioni uređaji i oprema i tome slično.

Svakako jedan od reprezentativnih slučajeva dogodio se s brodom »Betty« koji zama- lo nije doveo do političkih i drugih komplikacija između Saudijske Arabije i nekih zemalja Bliskog istoka, posebno Libanona. Gusarstvo je uspjelo, ali su njegovi osumnjičeni protagonisti ipak završili pred krivični sud u Pireju.

Brod »Betty« nosivosti 9434 tone, građen 1955. god. pripadao je firmi Greek Pero Shipping Co. of Nicosia (Single Ship Company), luke pripadnosti Limasol (Cipar). U kolovozu 1979. god. ukrcao je u talijanskoj luci 3500 tona betonskog željeza i nešto ostalog gene-

ralnog tereta dok je u jugoslavenskoj luci ukrcao 5.000 prostornih metara austrijskog drva. Cijeli teret je bio namijenjen za Jeddah (Saudijska Arabija). Brod je na tom putovanju bio u zakupu jedne talijanske agencije.

Motorni brod »Betty« isplovio je iz jugoslavenske luke 14. kolovoza 1979. god. u pravcu odredišta u Saudijskoj Arabiji.

18. kolovoza brod je skrenuo u grčku luku Pilos da bi navodno nadopunio zalihe hrane i goriva te izvršio neke manje popravke.

Za vrijeme boravka u luci Pilos brod je prodan ciparskoj kompaniji imenom Tanala Shipping Company of Limasol (kasnije će se utvrditi da takva firma ne postoji) i promijenio ime u »Five Stars«. Istodobno, navodni novi brodovlasnik, promijenio je cjelokupnu posadu uključiv i zapovjednika. Novu posadu sačinjavali su mahom sve Indijci. Brod je također dobio nove dokumente — uglavnom fiktivne ili krivotvorene.

Brod je 30. kolovoza isplovio iz luke Pilos još uvijek za odredište Jeddah.

Nakon izvjesnog vremena zapazilo se da je brod nestao, odnosno da ga nema na predviđenom putu. Nastala je uobičajena potraga. Određenim putevima i izvorima informacija doznaje se da je izvjestan brod pristao, točnije da je usidren u maloj libanonskoj luci imenom Zouk blizu Jounieh-a oko 13 milja sjeverno od Beiruta, te da bi vjerojatno to mogao biti traženi brod. Naime, tog časa vlasnici tereta ni osiguratelj, a navodno niti zakupnik broda, nisu znali da je brod skrenuo u Pilos te promijenio brodovlasnika i ime.

Inače mala luka Zouk nije otvorena za međunarodni promet, a niti je opremljena za prihvati i iskrcaj tereta s većih brodova. To je još više dalo povoda za sumnju.

Vlasnici tereta, osiguratelj i zakupnik broda — svaki svojim kanalima i vezama, tražili su provjeru primljene obavijesti. Vijesti koje su relativno brzo stigle potvrđivale su da se zaista radi o brodu »Betty« sada pod imenom »Five Stars« i da tamo iskrcava teret pomoću mauna.

Svi zainteresirani odmah su poduzeli odgovarajuće postupke da bi se, ako je ikako moguće u libanonskoj situaciji, spriječilo daljnje ilegalno iskrcavanje tereta i zaplijenio već iskrcani teret kao i sam brod. Istodobno je obaviješten Interpol.

Saudijska Arabija je, na traženje tamošnjih primalaca tereta, intervenirala diplomatskim putem, tražeći energično da se poduzmu sve moguće mjere kako bi se spriječio iskrcaj tereta s broda »Betty« kao i svaki budući sličan slučaj pod prijetnjom bojkota poslovnih

odnosa s Libanom itd. jer to nije prvi slučaj što se dogodio s teretom određenim za Saudijsku Arabiju.

Što se u međuvremenu događalo najbolje će ilustrirati nešto opširniji izvještaj koji je naknadno primljen. Taj izvještaj u slobodnom prijevodu glasi (iz njega su ispuštena imena osoba i firmi):

»Nakon što sam primio vaš teleks, neposredno sam se povezao s nadležnim vlastima u Beirutu kako bih mogao otkriti točno mjesto gdje se nalazi navedeni brod. Na kraju sam doznao od agenta... da je predmetni brod pristao u malu luku Zouk preko puta Societe d' Electrecite u Zouk-u, odnosno još točnije, u jednoj privatnoj luci koju nadzire... i gdje legalne vlasti nemaju baš neku ingerenciju. Brod je iskrcao teret pomoću mauna koje su ga prenosile u ograđeni dio luke Zouk.

Istodobno sam se sastao s... koji mi je uručio fotokopije teretnica. Na temelju toga i ovlaštenja koje ste mi dali teleksom, uspjelo mi je prebroditi velike poteškoće i dobiti rješenje o pljenidbi broda i rješenje o pljenidbi tereta. Rješenja su dostavljena lučkim i vojnim vlastima. Istovremeno je zatražena garancija na iznos od L. L. ... kako bi se zajamčila eventualna naknada šteta koja bi mogla nastati zainteresiranim osobama za slučaj da se naknadno dokaže neosnovanost zatražene pljenidbe.

O rješenju o pljenidbi obavijestio sam Lučku kapetaniju u Jounieh-u i štab armije. Tog istog dana razgovorao sam s diplomatskim predstavnicima zemalja... te ih zamolio da i oni posreduju kod visokih libanonskih vlasti kako bi se olakšalo izvršenje navedenih rješenja o pljenidbi. Nakon toga, tj. 17. rujna sam se sastao s... koji je u mojoj prisutnosti dao nalog žandarmeriji da poduzmu odgovarajuće mjere. Zapovjedništvo je odmah uputilo odred ali je na žalost brod upravo otplovio (pobjegao).

Morao sam ponovno obavijestiti... da more libanonsku obalu ako bi se predmetni brod negdje pojavio...«.

Do iskrceanog tereta se nije moglo doći jer se već nalazio u rukama odnosno pod nadzorom »trećih vlasti«, ali se posrednim putem

pregovaralo s navodnim kupcima tereta. Ovi su navodno bili spremni vratiti teret ako im se isplati ona svota koju su oni platili za taj teret. Imena trgovaca nisu se mogla doznati.

Teret je prema nekim vijestima prodan za US \$ 1,7 milijuna, a prema drugim vijestima čak za tri milijuna američkih dolara.

Nakon toga, stigla je jedna ali ne baš dovoljno kompletna vijest da je primjećeno da brod plovi u pravcu Izraela. Drugih ili naknadnih vijesti o brodu nije bilo.

Dana 10. listopada 1981. god. pojavio se ispred luke Pirej brod imenom »Anis« s najavom radi dokiranja.

Grčka je policija, međutim, koja je preko Interpola bila o svemu obaviještena, odmah utvrdila da se radi o traženom brodu (bivši »Betty«, odnosno »Five Stars«) koji je u ovom ciklusu po treći put promijenio ime. Tom prilikom je utvrđeno da je na brodu ukracan novi zapovjednik i dva časnika. Ostala posada bila je ona što je ukracana u luci Pilos.

Nakon toga mogla se pročitati vijest da su u vezi ciparskog broda »Betty« pritivorena dva grčka odvjetnika i jedan brodovlasnik koji su osumnjičeni za prijevaru i krivotvorenje, a da je navedeni brodovlasnik također pripremio ilegalnu prodaju tereta u Libanonu.

Naknadno je optužnica obuhvatila još dvojicu brodovlasnika.

Zbog razmaha gusarstva i nekih drugih ili sličnih nedopustivih postupaka, grčko je Udruženje brodovlasnika zatražilo i poduzelo određene akcije kako bi se stalo na kraj takvom ponašanju. Između ostalog, zatražena je izmjena krivičnog zakonika. Čini se da je slučaj broda »Betty« prvi koji se sukobio s novom realnošću.

Brod »Betty« izložen je prodaji na javnoj dražbi. Javio se veliki broj oštećenih, odnosno vjerovnika između kojih i dvije njemačke banke kao hipotekarni vjerovnici.

Prema vijesti koju je donio Lloyd's List od 18. listopada 1979. god., još tri broda, otprilike u isto vrijeme pokušali su izvesti sličan »podvig«. To su bili: »Gloria L«, španjolske zastave, »Serafim«, panamske zastave, te »Ivi P« ciparske zastave. Izgleda da je samo prvo imenovani brod djelomično uspio, dok su dva ostala bila spriječena u svojoj nakani.

RADNA ORGANIZACIJA

„Nikola Mašanović“

DUBROVNIK, I. M. Crnoga 1/A

Proizvodi:

SVE VRSTE ELEKTROKONTAKTNIH
I METALOKONTAKTNIH PROIZVODA